

МРЕЖА „ИЗА ОГЛЕДАЛА”: КРИПТОГРАФИЈА ИЛИ МАГИЈА?

Анонимус, *Deep Web: мрачна страна интјернета*, превела с немачког Јелена Мијаиловић, Лагуна, Београд 2015

*Нацао сам се у сеновијој шуми,
Јер иззубио сам сјазу која не лута.*

(Д. А.)

У тексту „Манифест киборга” Дона Харавеј отворила је *враћа њанике* ка машини у којој се налази „читав спектар утвара”, притом указујући на живе друштвене односе као најважнију политичку конструкцију – фикцију која мења свет. У тој *Причи о мејаморфозама* друштва с друге половине 20. века, „технолошка детерминација” јесте идеолошки простор отворен новим схватањима машине и организма као „кодираних текстова” којима ступамо у „игру писања и читања света”.

Шта се дешава када једна таква „фикција” новог доба, као што је нпр. Простор података с *друже* стране дигиталног зида, учини да постојећи свет буде место на којем више не делујемо на информације, него и сами постајемо *Нечија* информација? Аутор књиге *Deep Web: мрачна страна интјернета* (потписан као Анонимус), читаоцима открива и „другу” страну *дигиталног сна* као места конструкције и хипостазе података, ону страну на којој паралелни виртуелни свет слободе и анархије постаје МРАЧНА сајбер картографија и Спенсерова „шума лутајућих витезова”.

Deep Web „подземље”, које жели да остане анонимно, а које представља више од 90 процената целокупног система интернета, јесте место фикције и НЕ-фикције – *кондензована слика* имагинације и материјалне стварности. Чињеница да постојање једног оваквог затвореног *организма*, у којем се сукобљавају дигитални *Рај* и *Пакао*, све више узурпира јавност аутора ове књиге подстакла је да авантуристичку причу о пројекту *Тор*, анонимној мрежи у закриљу Deep Web-а, представи субверзивном методом хетеротопије – симултаног присуства више фрагментарних светова. У духу Фукоове филозофије простора, поглавља ове књиге постају укрштаји семантичких кодова бајковитог Алисиног света и Библије, са друштвеном стварношћу 21. века и сајбер картографијом као њеном неизбежном последицом. Ауторов приступ „отргнућа индивидуалне истине из загрљаја система” омогућује различите рецептивне нијансе овог изазовног текста, који се може читати и као постмодернистички универзум симулакрума, узбудљива крими-прича или трилер који на моменте добија обресе хорор атмосфере. Можемо је тумачити

као постмодерни рефлекс жанра бајке (антижанр) или, у крајњој истанци, као још једну визију савремене утопије која је великом брзином већ устукнула пред величанственом моћи дистопијске свести. Али не смемо заборавити да је ова књига, пре свега, *ошкровење* оне реалности у којој је приватност као легитимно право сваког човека исувише *коншаминирано њоље*, а тај савремени човек неснађена Алиса у дигиталној земљи чуда.

Не случајно, почеци ове књиге представљају „повратну спрегу” од „Гејтсове галаксије” до постанка Света: „У почетку беше следеће, тамо негде на интернету постоји место које једва да ико познаје: свет сенки, сакривен иза дигиталних зидина, који би заправо требало да вас заштити”. Једна библијска прича премешта се у просторе трећег миленијума, у којем се одувек постојећа борба *Добра* и *Зла* сада одвија на мрежи *иза огледала*. С једне стране, Деер Web представља слободну територију – алегорију слободе кроз идеју анонимности и уточиште „узбуњивачима против репресивног система”; дакле, свима онима који немају могућност да у својој земљи слободно испољавају сопствено мишљење без страха од одмазде. Ту се одвија и борба техничке *елиџе* са својим „глатчићима”. Међутим, овакав океан „слободе и анархије” поседује и своју мрачну страну. Будући да је његов капацитет, за сада четиристо пута већи од постојећег површинског или видљивог интернета (surface web и clear net), Деер Web већ антиципира „живот сутрашњице” у којем оваква мрежа не представља само начин архивирања емпиријских података него ужасан „циновски систем за надзор читавог света”. Она истовремено егзистира и као скривена мрежа за високотехнолошки криминал, на којој се налазе разноврсне платформе, сајтови за куповину оружја, дроге, наручивање убистава, злоупотребу и злостављање деце, порнографију и друге криминалне активности (једна од оваквих платформи свакако је Silk Road).

Анонимус проналази начин да, кроз узбудљиву трагичку причу о суштини „филозофије” једног оваквог система, тј. његовог „језика”, читаоцима одговори на питања које је поставио и Ерик Дејвис у сопственом разматрању *техногнозе*: Како се кретати кроз тај простор? Каква му је могућа логика, картографија, ентитет, везе? Али још једно питање које у овој књизи „излази на површину”, како то и сам аутор наводи, политичке је природе: где повлачимо границу између права на слободу и права на безбедност? Томе се може додати и следеће: КО онда контролише овакав процес? Да ли, уколико се одлучимо за слободу, то значи да више нисмо безбедни, или, уколико пак изаберемо „безбедност”, остајемо робови структура система? Едвард Сноуден, бивши службеник NSA, који је размењивао документа о америчкој шпијунажи, део је приче која има политичку позадину и погађа *право у осињак*. Његов случај инкорпориран у странице ове књиге указује на још једну опасност у свету интернет доминације, која превазилази границе Деер Web-а и Тор-а, а која

је усмерена ка легитимном праву сваког човека на сопствену приватност. И док се једно за другим отварају субверзивна поглавља Алисиног света, „Добар савет једне гусенице” и „Залогај гљиве”, на страницама књиге обелодањује се истина о тајним службама које спроводе масовну, неконтролисану и безобзирну шпијунажу грађана, због чега мрежа *Tor* све више постаје *пројекат ескайизма*.

Уколико обратимо пажњу на саму структуру књиге, видећемо аутору тенденцију да, уз хетеротопију, свој истраживачки рукопис представи као низ дијалога који дају непотпуне одговоре, али у великој мери отварају *враиша ианике* једног необузданог система. Одлучујући се за *йоетику разговора*, у дијалозима са Ф. Пушином (криминалистичка полиција), Ф. Лангеом (државно тужилаштво Вердена), Ф. Валтером (ИТ стручњак), Е. Луманом (пројекат *Tor*) и другим особама које својим изјавама „мапирају” путању истраживања, Анонимус упозорава на још једну забрињавајућу чињеницу. Деер Веб је колосална меморија за прошло, садашње, будуће. Као „утроба ледног брега”, овај универзум у себе инкорпорира читаве банке података, угашене интернет странице, мртве линкове и адресе, сахрањене идентитете, податке универзитета, установа, банака, података о клијентима, највећу метеоролошку архиву, тајне информације Насе, нове неиндексирани сајтове... Он постаје „подрум који већ дуже време желимо да очистимо”, подрум „у којем се чувају реткости, саблазни и непотребни сведоци времена као што су бакине старе порцеланске лутке које језиво зуре у нас”.

Шта је онда коначни циљ „селидбе” информација из видљивог у скривени паралелни свет? Потпуна подела? Да ли то значи да се велики део нашег *личног* и *заједничког* Универзума, наша прошлост и садашњост, већ неповратно губе у једном Другом универзуму, чији језик још не познајемо и који нам остаје недоступан? Да ли изворном човеку остаје само СЕЋАЊЕ, док га Машина и њен свет сада ПАМТЕ само као информацију? Да ли ће онда *Неко* или *Нешто* једном реконструисати и мој свет само на основу меморијског софтвера (баш као у филму *Her*), извлачећи ме из „подрума пуног прашине”? Попут „магичног света духова, реинкарнације, чини и замкова”, као дубока веза криптографије и магије и мистична егзегеза, Деер Веб нам се може чинити као магично место које не желимо да напустимо, као место за нове спознаје и нову утеху, али исто тако и као утвара – „савршени” продукт човечанства и његове техничке *ароџаницје*, која све више устоличава „дантеовски простор” дигиталног пакла и искушава границе људског Ума, делећи овај свет на *иовлашћене* и *иоичињене*.

То нас на самом крају и доводи до једног од кључних питања ове књиге, а можда су управо речи самог аутора то изразиле на најбољи начин: „Постоје ствари пред којима дуго затварамо очи све док не одлучимо да се ухватимо у коштац са њима. Мрежа *Tor* сигурно не представља

револуционарно откриће. Дакле, не значи да сада морамо да променимо свој живот и да живимо у шифрованом свету. То такође не значи да технолошко откриће може да нам донесе добро или зло. То заправо значи да треба да се позабавимо овим питањима уколико не желимо да нас оно пред чиме смо дуго затварали очи, зато што је превише сложено и тешко ухватити се у коштац с њим, једног дана сачека и почне да управља нашим животом. Морамо да пођемо од себе а не од тајних служби или од Едварда Сноудена (...) Не смемо да се понашамо као да је ова мрежа место које нам пружа анонимност, слободу и утопију...”

Интернет као „сусрет кодова” машине и људског ума и „фикција” која мења свет, постаје одговорност сопственог *Творца*. Ова књига не говори само о *свејлој* и *мрачној* страни сложеног интернет система. Ова књига јесте алегија *свејле* и *тамне* стране човека, која нас изнова враћа сопственој природи. *Равношежа* замењена експанзијом *Нечега* што је људима давало илузију неограничене супериорности сопствене цивилизације, као последицу је донела несхватљивост човековог *Пуџа* у њој. Исписујући рукопис, који постаје аутентична „исповест” такве цивилизације на почецима трећег миленијума, аутор књиге *Deep Web: мрачна страна интернета* поставља основни циљ савременом човеку: ПРЕУЗЕТИ ОДГОВОРНОСТ ПРЕД СВЕТОМ КОЈИ СИ САМ СТВОРИО!

Снежана САВКИЋ